

Nr 10.

Av herr **Hallén**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående användande i vissa fall av proportionellt valsätt vid val till skolråd samt gemensamt kyrko- och skolråd.

Då det proportionella valsättet infördes i vårt land, kunde detta ske genom de ofrånkomliga rättskrav på en rättvis representation, som de synes kunna förverkliga. De år som gått sedan denna valreforms införande ha icke heller jävat dessa förhoppningar, utan torde det med fullt fog kunna sägas, att de proportionella valen i stort sett giva en trogen återspeglning av de olika meningsskiftningarna inom valmanskåren. Emellertid har denna princip icke i nämnvärd grad vunnit tillämpning inom det kommunala livet, men den ständigt stegrade livaktigheten och intresset för de kommunala frågorna gör detta spörsmål allt mer aktuellt. Sådana kommunala institutioner som kyrkoråd, skolråd och kommunalnämnder äro ju ej blott förvaltande nämnder, utan äga också en ansenlig maktbefogenhet, som alltid kan hos en viss grupp i valmanskåren verka frestande till att vid valet tillämpa ensidiga maktsynpunkter. Särskilt är skolrådets maktbefogenhet ganska vidsträckt, och under de senare åren har stundom inträffat, att alltför ensidiga majoritetssynpunkter fått göra sig gällande vid valen. För att därför trygga minoriteternas rätt torde det vara önskligt, att *rätten* till proportionellt val av skolråd förefinnes. Denna bör dock göras fakultativ, så att där inga starkare motsättningar hos valmanskåren förefinnas, densamma ej må i onödan betungas med skyldigheten att tillämpa en proportionell valmetod.

De invändningar, som emellertid mot densammas valfria användning skulle kunna resas, skulle vara dels, att den befrämjade ett onödigt skapande av partimotsatser, och att partipolitiska synpunkter på ett dylikt skolråds val skulle tränga sig fram på de sakliga synpunkternas bekostnad, dels ock, att en invecklad valprocedur ej kunde nöjaktigt genomföras i ett stort antal kommuner, där säkerligen kompetenta krafter härför saknas. Vad den första invändningen beträffar, må det erinras, att den propor-

tionella valmetoden ej behöver tillgripas, där en kyrkostämma själv låter olika sockendelar, skolrotar eller olika intressegrupper bli på ett rättvist sätt representerade. Men då, såsom på en del håll inträffat, en tillfällig majoritet på grund av partipolitiska eller sockenpolitiska skäl »gjort rent hus» vid ett skolrådsval, så skall en bestämmelse, som garanterar en viss minoritet, exempelvis en tredjedel av stämmodeltagarne, rätt att begära proportionellt val, verka synnerligen prohibitivt på de intressegrupper, som eventuellt önskat i otillbörlig grad se sig till godo vid valet. I större samhällen åter, där den stegrade sociala utvecklingen påskyndat skapandet av varandra motsatta intressegrupper, blir ett skolrådsval, som förrättats proportionellt, en garanti för att de olika kulturella och sociala synpunkter, som det bör vara ett skolråd angeläget att inom sig bereda utrymme för, också få komma till sin fulla rätt.

Om emellertid bestämmelser om rätt i vissa fall till proportionellt val till skolråd närmast kommer att verka hämmande på alla strävanden till maktmissbruk, utan att därför valmetoden behöver i större omfattning tillgripas, så förfaller samtidigt den andra invändning, som skulle kunna tänkas resas mot densamma, nämligen svårigheten i många landskommuner vid valmetodens tillämpning.

Denna skulle nämligen ej behöva tillämpas i någon större omfattning, men i de fall, där så kommer att ske, kunde valsedlar och valprotokoll lämpligen insändas till Konungens befallningshavande i länet i och för sammanräkning, för vilken denna ökning i arbetet ej skulle behöva bli av nämnvärd betydelse, då ju dels skolrådsvalen gälla för en tid av 4 år, och då dels, som förut sagts, proportionellt val skulle företagas blott där förhållandena gjorde sådant av behovet påkallat.

Då ännu å flera håll skolråd och kyrkoråd fungera gemensamt, torde rätten att under vissa förutsättningar få förrätta skolrådsval proportionellt behöva utsträckas att jämväl även gälla de fall, då i församlingen finnes gemensamt kyrko- och skolråd.

På grund av vad således framförts får jag härmed hemställa,
att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära framläggande av förslag till sådana ändringar i lagen om kyrkoråd och skolråd av den 21 mars 1862, att val till skolråd samt gemensamt kyrko- och skolråd må under vissa förutsättningar kunna förrättas enligt proportionell valmetod.

Stockholm den 22 jan. 1915.

Harald Hallén.